

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE YARATICI DRAMANIN YÖNTEM OLARAK KULLANILMASININ ÖĞRENCİ BAŞARISINA ETKİSİ

Murtaza AYKAÇ

Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Bilim Dalı, Ankara.

Ömer ADIGÜZEL

Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.

Özet

Bu araştırma İlköğretim 4.sınıf Sosyal Bilgiler Dersi, “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanına bağlı “Hep Birlikte” temasının yaratıcı drama yöntemiyle işlenmesinin, öğrencinin başarısını ne ölçüde etkilediğini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Araştırmanın çalışma grubu, 2007–2008 öğretim yılında Ankara ili, Keçiören ilçesinde, Şehit Mehmet Altanlar İlköğretim Okulu’nda öğrenim gören 4/C sınıfı deney, 4/B sınıfı ise kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada, öğrencilerin başarı düzeyleri ve “t” testi sonuçlarına ilişkin nicel ve içerik analizine dayalı nitel veriler kullanılmasından dolayı araştırma betimsel nitelik taşımaktadır. Nitel yöntem olarak öğrenci değerlendirme formundaki veriler içerik analizi türlerinden frekans analizi kullanılarak elde edilmiştir. İçerik analizinde başarıyı destekleyen sözcüklerin frekans ve yüzdeleri çıkarılarak gruplamalar yapılmış ve yorumlanmıştır. Nicel yöntem olarak ise gerçek deneme modellerinden ön test, son test kontrol gruplu model kullanılmıştır. Deney ve kontrol gruplarının Sosyal Bilgiler dersi “Hep Birlikte” teması ön test ve son test puanlarının karşılaştırılarak öğrenci başarı düzeyleri arasında fark olup olmadığı, SPSS programı aracılığıyla “t” testi ile yapılarak hesaplanmıştır. Uygulamadan elde edilen sonuçlara göre deney ve kontrol gruplarının son test toplam puanları arasında fark olduğu ve bu farkın yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubu lehine olduğu görülmüştür. Bu sonuç dikkate alındığında, yaratıcı drama yönteminin Sosyal Bilgiler dersinde kullanılmasının öğrenci başarısı üzerinde etkili olduğu görülmüştür.

***Anahtar Kelimeler:** Sosyal Bilgiler Dersi, Başarı, Yaratıcı Drama*

THE EFFECT OF USING CREATIVE DRAMA AS A METHOD IN SOCIAL STUDIES CLASS ON STUDENTS’ ACHIEVEMENT

Abstract

This study is aimed for displaying what extent Creative Drama having been used in the 4th class Social Sciences lesson, for the theme “Altogether” depending on learning areas Groups,

Institutions and Social Organization effects the students' achievement. The sample of the study was determined objectively comprising of the students who are attending the classes of 4-B as control group and 4-C as experimental group in Şehit Mehmet Altanlar Primary School in Keçiören, Ankara in 2007-2008 educational year. This study has a descriptive quality due to having been used qualitative data based on quantitative and content analysis about the level of students' success and the results of the t test in the study. Both qualitative and quantitative methods were used in this study. The data in students' evaluation form as qualitative method was gathered by having been used frequency analysis which is one type of the content analysis. Pre-test and post-test with control group which are the ones of the real experimentation models were also used as quantitative method. Whether there was a significant difference between the control group and experimental group in their test scores of the pre-tests and post-tests related to the theme of "Altogether" in Social Studies class is analyzed by using t-test with the help of SPSS. According to the results of the study, it is observed that there is a significant difference between the total points of the post-test of the control and the experimental group in favor of experimental group in which Creative Drama method was used. Based on the results, using Creative Drama in Social Sciences class has an essential effect on students' achievement.

Key Words: Social Studies Lesson, Achievement, Creative Drama

1. GİRİŞ

Sosyal Bilgiler dersi, her bireyin gücünü en iyi biçimde geliştirecek yaşantılara olanak sağlayarak kendini tanımaya katkıda bulunmayı amaçlayan bir derstir. Bağımsızlık, işbirliği ve kültürün, düşünme, inanç ve davranma üzerindeki etkileri gibi insan ilişkilerini kavramak için gerekli olan kavram ve genellemelerin oluşturulup geliştirilmesi "Sosyal Bilgiler dersi"nin amaçları arasındadır (1). Sosyal Bilgiler Dersi'nin asıl amacı etkili ve üretken vatandaşlar yetiştirmektir. Bu nedenle Sosyal Bilgiler, bireyin yaşadığı topluma ve kültüre uyum sağlaması açısından önemli yararlar sağlama yanında topluma yararlı kişilerin yetiştirilmesinde ve kişilik gelişimine önemli katkılar sunmaktadır.

Sosyal bilgiler dersi, özellikle bireylere toplumsal ve kültürel değerleri aktarma, toplumsal sorunları tanıtmaya, sorunlara çözüm arama, topluma yararlı bireyler yetiştirme anlamında oldukça işlevsel öneme sahip bir derstir. Bu ders yaşamla okul arasında bağ kurma anlamında da oldukça yararlıdır. Eğitimin temellerinin atıldığı ilköğretim ve bu dönemde öğrencilerin yaşamla bağ kurmasına olanak sağlayan Hayat Bilgisi ve bunun devamı sayılan Sosyal Bilgiler dersinin bireyin kişilik kazanması ve toplumsal bir kişilik kazanmasında önemli bir rolü bulunmaktadır.

Bireyin kişilik gelişiminde, ilköğretim yılları özel bir önem taşımaktadır. Bu yüzden, bireyin toplumla uyumlu yaşaması ve iyi bir yurttaş olması için toplumsal kişilik kazandırmayı amaçlayan "Sosyal Bilgiler Dersi Programı"nın bilimsel ölçütlere ve gereksinimlere uygun bir şekilde hazırlanması gerekmektedir. İlköğretimde; Sosyal Bilgiler, temel derslerden biridir. Bu ders, öğrencilerin toplum ve sorunları hakkında bilgi sahibi olmalarında ve bir yurttaş olarak sorumluluklarını öğrenmelerinde, insan ilişkilerini anlamalarında, ulusal özellikleri kavramalarında önemli işlevlere sahip derslerden biridir (2). Programlar-

da belirli değişiklikler yapılırsa da Sosyal Bilgiler Programının toplumsal işlevi değişmemekte yaşadığı çağa ve kültüre uyum sağlayan bireyler yetiştirme temel bir ilke olarak korunmaktadır. Ancak bu program öncekine oranla etkinlikleri merkeze alan öğrenci katılımını daha çok önemseyen bu yönüyle öğrenci merkezli bir öğrenim sürecini hedefleyen bir perspektif sunduğunu ifade etmektedir. Yapılan araştırmalarda etkinlikler içerisinde yaratıcı drama, beyin fırtınası, altı şapka düşünme tekniği gibi aktif yöntem ve tekniklere yeterince yer verilmediği görülmektedir (3). Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili yapılan bir araştırmada etkinlikler içerisinde en çok soru cevap (219), anlatım (152), görsel materyal okuma (132) gibi yöntemlerin ağırlık kazandığı, yaratıcı drama, beyin fırtınası, görüş geliştirme vb. yöntem ve teknikleri yeterince yer verilmediği görülmüştür (4). Bu yönüyle bakıldığında programın etkinlik odaklı olması ve öğrenci katılımı açısından olumlu algılanması-na karşın, kullanılan yöntemlerin azlığı programı geleneksel yapıdan kurtaramamaktadır.

2004-2005 yılında uygulamaya konulan Sosyal Bilgiler Programı davranışçı yaklaşımlardan öte, bilginin taşıdığı değeri ve bireyin var olan deneyimlerini dikkate alarak, yaşama etkin katılımını, doğru karar vermesini, sorun çözmesini destekleyici ve geliştirici bir yaklaşım doğrultusunda yapılandırmayı önemseyen bir gelişim göstermektedir. Bu yaklaşımla öğrenci merkezli, dolayısıyla etkinlik merkezli, sosyal bilgiler açısından, bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine olanak sağlayan yeni bir anlayış yaşama geçirilmeye çalışıldığını ifade etmektedir (5).

“Bu anlayış doğrultusunda Sosyal Bilgiler Programı;

1. Her öğrencinin birey olarak kendine özgü olduğunu kabul eder.
2. Öğrencilerin gelecekteki yaşamlarına ışık tutarak, bireylerden beklenen niteliklerin geliştirilmesine duyarlılık gösterir.
3. Bilgi, kavram, değer ve becerilerin gelişmesini sağlayarak, öğrenmeyi öğrenmenin gerçekleşmesini ön planda tutar.
4. Öğrencileri düşünmeye, soru sormaya ve görüş alışverişi yapmaya özendirir.
5. Öğrencilerin fiziksel ve duygusal açıdan sağlıklı ve mutlu bireyler olarak yetişmesini amaçlar.
6. Öğrencileri haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren bireyler olarak yetişmesini önemser.
7. Öğrencilerin toplumsal sorunlara karşı duyarlı olmasını sağlar.
8. Öğrencilerin öğrenme sürecinde deneyimlerini kullanmasına ve çevreyle etkileşim kurmasına olanak sağlayabileceği belirtilmiştir.”

Araştırma kapsamında ele alınan “Hep Birlikte” teması “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanı içinde verilmiştir. Bu öğrenme alanı aşağıdaki biçimde yapılandı-

nlmıştır:

Toplumsal yaşamdaki gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler yaşamımızda bütüncül bir rol oynamaktadır. Öğrencilerin, grup, kurum ve sosyal örgütlerin nasıl oluştuğunu; onları etkileyen ve kontrol eden mekanizmaları; bunların bireyleri ve kültürü nasıl etkileyip kontrol ettiklerini, varlıklarını nasıl sürdürüp değiştiklerini bilmesi önemlidir. 4-5. sınıf düzeyinde öğrenciler bu öğrenme alanıyla çevresindeki veya bildiği grup, kurum ve sosyal örgütlerin yaşamlarını nasıl etkilediklerini inceleme fırsatı bulacaklardır. Bunun sonucunda toplumda bireyler, gruplar ve kurumlar arasındaki etkileşimi fark edeceklerdir. Öğrenciler toplumsal problemler, olaylar ve ihtiyaçlarla grup, kurum ve sosyal örgütleri ilişkilendirirken sorumluluk sahibi bir birey olmanın, örgütlenmenin ve sosyal katılımın önemini farkına varabileceklerdir (6).

Araştırma kapsamında yer alan öğrenme alanının kazanımlarına bakıldığında; insanların oluşturdukları, sosyal örgütlerin, resmi kurum ve grupların özelliklerini tanıyıp sosyal örgütler arasındaki etkileşimleri fark eder. Çevre sorunları ve sorunların çözümlerine yönelik öneriler hazırlar (5). biçiminde yapılandırılmıştır. Sosyal Bilgiler Programında, öğrencilere belirli becerilerin kazandırılması önemli bir yer tutmaktadır. Öğrencilerde öğrenme süreci içerisinde kazanılması, geliştirilmesi ve yaşama aktarılması hedeflenen beceriler şu şekilde sıralanabilir:

1. Eleştirel Düşünme becerisi
2. Yaratıcı Düşünme Becerisi
3. İletişim Becerisi
4. Problem Çözme Becerisi
5. Karar Verme Becerisi
6. Gözlem Becerisi (5).

Öğrencilerin yukarıda belirtilen becerileri kazanması zengin araç gereç ve materyallerle öğrencilerin etkileşimde bulunabileceği bir öğrenme ortamı yanında öğrencilerin öğrenme sürecine aktif olarak katılımına olanak sağlayan yaratıcı drama, problem çözme, gezi, gözlem, deney, altı şapkalı düşünme tekniği, beyin fırtınası, görüş geliştirme gibi yöntem ve tekniklere yer verilmesi ile olanaklı olabilecektir. Bu yöntemlerden biri olan ve araştırmanın ana kapsamında yer alan yaratıcı drama yöntemi, öğrencilerin, öğrenim sürecindeki yaratıcılığını geliştirme, kişilerarası iletişimi en üst düzeye çıkarma, karar verme ve problem çözme becerisini geliştirmedeki yararları göz önüne alındığında yukarıda belirtilen becerilerin geliştirilmesi açısından büyük olanaklar sunabilecek çoklu zekâ yaklaşımına uygun olan etkili yöntemlerden birisidir.

Öğretmenler, öğrenme-öğretme sürecinde etkinlikleri gerçekleştirirken konuya, içeriğe en önemlisi de kazanımlara uygun olarak farklı strateji ve yöntemler uygular-

lar. Bu anlamda strateji bir amaca ulaşmak için uygulanacak yöntem ve tekniklerin seçilip uygulanmasında öğretmene yol göstermektedir.

Yaratıcı dramayı eğitsel açıdan ele aldığımızda San'ın yaptığı şu tanımla karşılaşırız. Yaratıcı drama, doğaçlama, rol oynama vb. tiyatro ya da drama tekniklerinden yararlanılarak, bir grup çalışması içerisinde, bireylerin bir yaşantıyı, bir olayı, bir fikri, kimi zaman soyut bir kavramı ya da davranışı, eski bilişsel örüntülerin yeniden düzenlenmesi yoluyla ve gözlem, deneyim, duygu ve yaşantıların gözden geçirildiği “oyun-su” süreçlerde anlamlandırılması, canlandırılmasıdır (7).

Eğitimde yaratıcı drama da konu-tema herhangi bir olay, olgu, soyut-somut bir durum, bir gazete haberi, bir karikatür, yazının (edebiyatın) tüm türleri, yarım bırakılmış herhangi bir edebi metin, anı, bir yaşantı fotoğraf olabilir. Bir ders konusu, eğitimde drama da işlenecek konuyu rahatlıkla oluşturabilir. Eğitimde yaratıcı drama bir küme etkinliğidir. Grup olmadan yapılamaz. Küme yaratıcı drama sürecinin başka bir ögesidir. Kümeler gönüllü olabileceği gibi dersi zorunlu olarak alan bir sınıf da olabilir. Eğitimde yaratıcı drama çalışmalarında tiyatronun ve diğer alanların tekniklerinden yararlanır. Bu tekniklerden en önemlileri doğaçlama ve rol oynama teknikleridir. Eğitimde drama derslerinde diğer tekniklerin aksine bu iki tekniğin kullanılma zorunluluğu bulunmaktadır (8). Bu yönüyle bakıldığında doğaçlama ve rol oynama yaratıcı drama için vazgeçilmez tekniklerdendir. Doğaçlama ve rol oynamanın olmadığı bir süreç, yaratıcı dramayı eksik kılar.

Sınıf ortamında yaratıcı drama etkinlikleri, uygulamalı olarak öğrenmenin herhangi bir öğretim programı içerisinde geliştirilip teşvik edilmesine olanak veren öğrenci merkezli bir süreçtir. Bu yolla öğrencilerin çok yönlü düşünme becerileri, yaratıcılıkları ve bilişsel düşünme becerileri geliştirilerek, sözel ve yazılı düşünme becerilerinin gelişimine katkıda bulunulabilir. Sosyal bağlamda kullanıldığında, yaratıcı drama, öğrencilerin diğer insanların gereksinimleri ile ilgili empati kurmalarını sağlayarak değer yargılarının daha iyi gelişmesini sağlar. Sezgileri kuvvetlendirme yoluyla, yaratıcı drama, akademik öğrenme açısından bütünsel bir yaklaşımdır. Tehditten uzak bir sınıf ortamında öğrencilerin yaptıkları etkinlikler öğrencilerin zevk alarak öğrenmelerini ve hayal güçlerini ne şekilde kullanabileceklerini ve geliştirmelerine olanak sağlamaktadır (9). Eğitimde yaratıcı dramada doğaçlama ve canlandırmalar bireyin yaşantıları üzerine ve grubun etkileşim ve iletişimi üzerine kurulmaktadır. Dolayısıyla süreçte ortaya çıkan bir kişinin yaşantısından çok grubun yaşantılarının etkileşimi sonucunda ortaya çıkan örüntüdür.

Eğitimde yaratıcı drama çalışmalarının genel amacı, her alanda yaratıcı, kendine yetebilen, kendini tanıyan, çevresiyle iletişim kurabilen ve bunu geliştirebilen, ifade gücü ve biçimleri artmış bireyler yetiştirmektir. Bu amaçların yanında eğitimde yaratıcı drama; yaratıcılık ve estetik gelişimi sağlama, eleştirel düşünme yeteneği, sosyal gelişim ve birlikte çalışma yeteneği kazandırma, çocukların etik değerleri keşfetmelerine olanak sağlama, kendine güven duyma, teşvik ve karar verme, dil ve ileti-

şim becerilerini kazandırma, imge dünyasını geliştirme gibi eğitimsel amaçlara dönüktür ve iletişim içinde iken düşünceleri, tutum ve davranışları değiştirebilen, etkilenebilen çocuk ve ergene kendi kimlik ve kültürünü de tanıtır (10). Bu yönüyle bakıldığında eğitimde yaratıcı drama bireyi içinde yaşadığı kültürü tanıtan geçmiş yaşantıları üzerine yeni yaşantılar kurmasına olanak tanıyan bu yönüyle yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak öğrencinin kendi kendine öğrenmesine olanak sağlayan işlevsel bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yöntemi etkili kılacak önemli bir faktörde içinde oyunsu öğelere ağırlık veren ve öğrencilerin hangi yaş da olurlarsa olsunlar oynayarak öğrenmelerine olanak tanıyabilmektedir.

Tüm eğitim kademelerinde ve her yaşta insana uygulanabilecek olan eğitimde yaratıcı drama çalışmaları, eğitimin sıkıcı kalıplarını kırarak, çağdaş eğitim sistemiyle birleştirilebilir. Mutlu, kendinden hoşnut öğrenen ve öğrenciler yaratabilir (11). Yaratıcı drama çalışmalarına okulöncesi yaş çocuklarından, orta yaşlara hatta ileri yaşlara kadar olan katılımcılar katılabilir. Yaratıcı drama çalışmalarında, katılımcılar hangi yaş grubundan olursa olsun oyunlar yoluyla önemli değerler kazanır.

Eğitimde yaratıcı drama; çeşitli etkileşimleri yaşamak için öğrencilere olanaklar hazırlamakta, ortamlar sunmakta etkili bir alan ve yöntemdir. Öğrencilerin bedenine, duygularına, düşüncelerine ve çevresinde olup bitenlere karşı bilinçli olmasını amaçlar. Yaratıcı drama bir yöntem olarak derslerde kullanıldığında öğrenciler hem ders konularını etkili bir biçimde öğrenmekte hem de yaratıcı dramanın temel çalışmalarına katılarak, eğitimin genel amaçlarından olan uyum, güven, birlikte çalışma, eleştirel düşünme, yaratıcılık ve başkalarıyla iletişim kurma gibi becerileri de kazanmaktadır.

Öğretim yöntemi olarak yaratıcı drama tarih, dil, matematik gibi değişik konuları öğretmek için kullanılabilir. Yaratıcı dramayı bir öğretim aracı olarak ele alan öğretmen, bu süreçleri çocukların diğer alanlarla ilgili kavram ve gerçeklere dayalı bilgiyi öğrenmeleri için kullanılır ve çocukların gerçek yaşamda karşılaştıkları sosyal deneyimleri kurularak oynamalarını sağlar. Bu süreçte çocuklar çalışılan konuya ilişkin bir dramatik anın içinde varsayarlar ve böylece o konuyu daha derinlemesine inceleyip öğrenirler (12). Bu yönüyle bakıldığında toplumsal deneyimleri içinde barındıran Sosyal Bilgiler dersi, yaratıcı dramanın yukarıda değinilen yöntem boyutuyla etkili bir şekilde kullanılacak derslerin başında gelmektedir.

Yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak hazırlandığı belirtilen yeni Sosyal Bilgiler Programında öğrencinin bilgiyi kendisinin yapılandığı buluş, araştırma-inceleme stratejilerinin kullanılması ve buna uygun yöntem ve tekniklere yer vermesi gerekmektedir. Bu yöntemler içerisinde yaparak yaşayarak öğrenme sürecine yer verme ve tüm duyuları harekete geçirme açısından en etkili yöntemlerden birisi yaratıcı dramadır.

Sosyal bilgiler programında, yaratıcı dramaya en uygun olan dersler ve derslerle ilgili ünite ya da konular belirlenebilir. Tarih, coğrafya, vatandaşlık ve insan hak-

ları eğitimi derslerinin pek çok ünitesi ya da konusu yaratıcı drama uygulamaları için uygun özelliktedir (13). Yapılan araştırmalar ve projeler de göstermektedir ki (14), (15), (16), (17) yaratıcı drama Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanılabilir etkin sonuçlar alınabilecek etkili yöntemlerden biridir. Bu dersi verecek öğretmenlerin yaratıcı drama eğitimini almaları, alanının verimliliğini artırmada da daha etkili olabilmektedir.

Sosyal Bilgiler dersi; geçmişten bugüne kadar öğretmenler ve öğrenciler arasında karşılıklı olarak problem çözme ve eleştirel düşünmeyi sağlama açısından drama-dan yararlanmaya uygun bir özellik gösterir. Sosyal Bilgiler dersinin “Hep Birlikte” temasının içeriğinde yer alan sosyal gruplar, toplum yaşamında dayanışma, çevremizdeki sosyal örgütler, çevremizdeki resmi kurumlar, çevremizi nasıl güzelleştiririz içeriklerine uygun canlandırmalar, kurgulama oyunları oynatma, anlık yaşantılar, rol oynayarak oynadığı nesne ya da kişinin yerine kendini koyarak empati geliştirme, görsel materyallerden yola çıkarak canlandırmalar yapma, konularla ilgili öykü, masal kurgulama gibi yaratıcı drama etkinlikleri hazırlanarak öğrencinin sürece aktif katılımı sağlanabilir. Yaparak-yaşayarak öğrenebilir ve öğrendiğinin kalıcı olabileceği düşünülebilir.

Sosyal Bilgiler dersinde; öğrenci, yaratıcı dramadan yararlanarak somut yaşantılar kurabilir ve yarattığı bireysel anlamlara göre dünyada yaşanan olgu ve olayları değerlendirebilir. Sınıf içindeki böyle bir çalışma; onun olayları irdelemesine yansıtmasına neden olacağı için, bir taraftan olaylara eleştirel gözle bakmayı diğer taraftan da karşılaştığı problemler üzerinde çözüm yolları aramayı gerektirecektir. Bu açıdan drama; çocukların düşünme sürecini gözlemeleri ve sosyal etkileşimlerindeki yetenekleri izlemeleri açısından da öğretmenlere ipuçları verecektir (18). Sosyal Bilgiler dersinin amacına uygun öğretilmesi çocuk ya da ergenin yakın çevresine ve toplumsal yaşama aktif olarak uyumu kolaylaşacak, çocuk doğayı, doğayı biçimlendiren insanların özelliklerini, toplumsal kurumları, işlevleri ile birlikte, yaşanılacak olası toplumsal problemlere karşı, öğrendikleri ile yeni ilişkiler kurarak davranışlarını geliştirecektir.

Sosyal Bilgiler, içeriğinin yaratıcı dramada işlenecek içeriğe uygun oluşu, sosyal bilgiler kapsamındaki soyut kavramların çocuk ve ergenlere aktarılmasında, öğretilmesinde yaratıcı dramanın somutlaştırma özellikleri işe koşulabilir (13). Yaratıcı drama bireyin kendisi olma durumunu en çok yansıtan eğitim ortamlarını sunabilir. Yaratıcı drama; bilişsel davranışları, duyuşsal özellikleri ve devinışsel becerileri kazandırmada bir öğretim yöntemi, başta duyuşların eğitimi üzere bütüncül bir estetik anlayış oluşturmada sanat eğitimi alanı ve yaşanılan süreci betimleme, açıklama ve kontrol edebilme olanaklarıyla da bir disiplindir (19). Bir yöntem olarak yaratıcı drama; bu süreçte önemli bir seçenektir. Yaratıcı drama sınıf içinde, kütüphanede, sergilerde ve müzede, vb. yerlerde oyunlarla geliştirilen bir etkinliktir. Bu süreç içerisinde öğrenciler etkin durumdadır. Öğrencilerin yaşantılarından yola çıkılarak yapılan canlandırmalar söz konusudur.

Bütün bu açılardan değerlendirildiğinde yaratıcı drama yöntemi öğrenciyi aktif

olarak öğrenme sürecine katan, yaşantılara dayalı zengin bir öğrenme ortamı yaratarak öğrenmeyi yalnızca okulla sınırlamayan ve etkili bir iletişime olanak tanıyarak öğrenci başarısını en üst düzeye çıkarmada etkili olabilecek bir yöntem özelliği taşımaktadır. Bu yönüyle bakıldığında yaratıcı drama Sosyal Bilgiler dersinde öğrenci başarısına olanak tanıyabilecek etkili bir yöntem olarak görülebilir.

Araştırmanın probleminde, İlköğretim 4.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi “Hep Birlikte” Teması’nın öğretiminde kullanılan yaratıcı drama yönteminin öğrenci başarısına etkisi araştırılmaktadır.

1.2. Amaç

Bu araştırma İlköğretim 4.sınıf Sosyal Bilgiler Dersi, “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanına bağlı “Hep Birlikte” temasının yaratıcı drama yöntemiyle işlenmesinin, öğrencinin başarısını ne ölçüde etkilediğini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır.

1. Sosyal Bilgiler Dersi, “Hep Birlikte” teması, “Gruplar, Kurumlar, Sosyal Örgütler” öğrenme alanının Yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesinin öğrencilerin başarısını nasıl etkilemektedir?
2. Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı drama yönteminin kullanılması, öğrenci görüşlerine başarı kriterleri açısından nasıl yansımaktadır?
3. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı öğretmen kılavuzu ve ders kitaplarındaki etkinlik örnekleri içerisinde yaratıcı drama yöntemine ne oranda yer verilmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada öğrencilerin başarı düzeyleri ve “t” testi sonuçlarına ilişkin nicel ve içerik analizine dayalı nitel veriler kullanılmasından dolayı araştırma betimsel nitelik taşımaktadır. Betimsel Araştırma, bilgi kaynaklarına hiçbir müdahalede bulunmadan durum saptama yoluyla bilgileri belirlemektir (20). Bu çalışmada nitel ve nicel yöntem birlikte kullanılmıştır. Nitel yöntem olarak öğrenci değerlendirme formundaki veriler içerik analizi türlerinden frekans analizi kullanılarak elde edilmiştir (21). İçerik analizinde başarıyı destekleyen kelimelerin frekans ve yüzdeleri çıkarılarak gruplamalar yapılarak yorumlanmıştır. Nicel yöntem olarak ise gerçek deneme modellerinden ön test son test kontrol gruplu model kullanılmıştır. Gerçek deneme modellerinin ortak özellikleri, birden çok grup kullanılması ve grupların yansız atama (örnekleme) ile oluşturulmasıdır. Böylece her çalışmada en az bir deney bir de kontrol grubu bulunur. Ön test son test kontrol gruplu modelde, yansız atama ile oluşturulmuş iki

grup bulunur. Her iki grupta da deney öncesi ve sonrası ölçmeler yapılır (20). Buna göre araştırmanın uygulama deseni Tablo 2.1.1’deki gibi şekillenmiştir.

2.1.1. Tablo Araştırma Modeli

Öğrenci Grupları	Test	Deneme Modeli	Test
Deney 4-C	Ön	Yaratıcı Drama Yöntemi	Son
Kontrol 4-B	Ön	Soru-Cevap, Anlatım, Beyin Fırtınası, Görsel Materyal Okuma, Tartışma	Son

Tablo 2.1.1.’de görüldüğü gibi araştırmada deney ve kontrol grubu olmak üzere iki grup yer almıştır. Buna göre araştırmanın bağımsız değişkeni olan yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin başarısı üzerindeki etkisini saptamak için “Hep Birlikte” teması gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler öğrenme alanı içerisinde yer alan konular, deney grubunda, yaratıcı drama yöntemi ile işlenirken, kontrol grubunda ise etkinlikler temel alınarak soru-cevap, anlatım, beyin fırtınası, görsel materyal okuma, tartışma yöntem ve teknikleri kullanılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2007–2008 öğretim yılında Ankara ili, Keçiören ilçesi, Şehit Mehmet Altanlar İlköğretim Okulu’nda öğrenim gören ve okulda mevcut olan iki şubeden 4/B ve 4/C sınıflarındaki öğrenciler oluşturmuştur. Bu sınıflardan 4/C deney grubu, 4/B sınıfı ise kontrol grubu olarak yansızlık kuralıyla kura ile belirlenmiştir. Uygulama yapılmadan önce deney ve kontrol grubundaki öğrencilere ön test uygulanmış ve tablo 2.2.1.’deki sonuçlar elde edilmiştir. Buna göre grupların ön test’den almış oldukları puanların aritmetik ortalamaları, standart sapmaları ve hesaplanan “t” değeri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2.2.1. Deney ve Kontrol Gruplarının Sosyal Bilgiler Dersi “Hep Birlikte” Teması Ön Test Toplam Puanlarının Karşılaştırılması

Grup	N	$\bar{X}$	S	df	t	p
Deney	27	2,96	,649	26	,891	,381
Kontrol	27	2,81	,786			

Deney ve kontrol gruplarının Sosyal Bilgiler Dersi “Hep Birlikte” teması ön test toplam puanlarının karşılaştırılması t testi ile yapılmıştır. Yapılan istatistik sonucuna göre kontrol grubunun aritmetik ortalamasının $\bar{X}=2,81$ deney grubunun aritmetik ortalamasının ise $\bar{X}=2,96$ olduğu saptanmıştır. Gruplar arasındaki farkın anlamlı olmadığı belirlenmiştir [$t=0,891P>0.05$]. Bu sonuca göre başlangıç aşamasında “Hep Bir-

likte” temasıyla ilgili iki grubun düzeylerinin eşit olduğu söylenebilir.

2.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Araştırmada uygulama yapılacak konuyla ve alanla ilgili olarak yerli ve yabancı alan yazın taraması yapılmış, sosyal bilgilerin ve konunun amaçlarına uygun olarak deney ve kontrol grupları için tema analizi yapılarak, kazanımlar belirlenmiş, belirtke tablosu ve uygulama planları hazırlanmıştır. Kaynak taraması ve uzman görüşleri dikkate alınarak deney ve kontrol gruplarına uygulanmak üzere çeşitli kaynaklardan (dergi, ders kitapları vb.) hazırlanan ve “Hep Birlikte” temasındaki kazanımlara ulaşma düzeyini belirlemeyi amaçlayan çoktan seçmeli 20 sorudan oluşan bir test geliştirilmiştir. Test’den maddelerin çıkarılabileceği göz önüne alınarak her kazanım için birden fazla soru test kapsamına alınmıştır. Testin geçerliliğini sağlamak için ölçme değerlendirme uzmanı, program geliştirme uzmanı ve Türkçe uzmanının görüşlerine başvurulmuştur. Geçerlilik ve güvenilirliğini belirlemek için test, daha önce bu konuyu alan Türkkent İlköğretim Okulunda öğrenim gören 5. sınıf öğrencilerinden 20 öğrenciye uygulanmıştır. Uygulama sonuçlarına göre İteman programı kullanılarak madde ve test puan analizleri yapılarak her maddenin güçlük indeksi (p) ve ayırt edicilik indeksi (rb) ve madde toplam korelasyonu (rç) bulunmuştur. Bu çalışmada ayırt edicilik 0.30, madde toplam korelasyonu 0.30 ve üzerinde olan maddeler teste alınmış, bu ölçütleri karşılamayan maddeler test’den çıkarılmıştır. Ayırt edicilik indeksi 0.30-0.39 arasında olan maddeleri ayırt edicilik indeksi oldukça iyi kabul edilirken 0.40 ve üzerinde olan maddeler ise çok iyi maddeler olarak kabul edilmiştir. İstatistik sonuçlarına göre 25 maddeden oluşan test 20 maddeye indirilmiştir. 6, 9, 15, 21 ve 24 olmak üzere toplam 5 maddenin ölçütleri karşılamadığı göz önüne alınarak test’den çıkarılmasına karar verilmiştir. 20 maddeden oluşan testin aritmetik ortalaması 45, standart sapma 11.30, test’den alınan en düşük puan 15, en yüksek puan ise 75’dir. Testin ortancası 40’dır. Ortalama güçlük düzeyi 0.65 ve çift serili korelasyon ortalaması 0.57’dir. Testin güvenilirliğine ilişkin alfa değeri “0,92” (Ancak grup sayısı düşünüldüğünde, bu güvenilirlik katsayısının tam olarak gerçek durumu yansıtmadığı ve oldukça yüksek olduğu bilinmektedir) bulunmuştur. Geçerlilik ve güvenilirliği saptanan ölçek, uygulama öncesi gruplar arasında fark olup olmadığını belirlemek, uygulama sonucunda deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin öğrenmelerindeki başarı düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için deney ve kontrol gruplarına son test olarak uygulanmıştır. Araştırma kapsamında Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz kitaplarında önerilen etkinlikler araştırmacı tarafından incelenerek frekans olarak yaratıcı drama yöntemine ne ölçüde yer verildiği araştırılmıştır.

Uygulama sonucunda uygulanan yaratıcı drama yönteminin sosyal bilgiler dersinde, öğrenci başarısına ilişkin öğrencilerin duygu ve düşüncelerini almak amacıyla 5 sorudan oluşan öğrenci değerlendirme formu hazırlanarak öğrencilerin yazılı olarak bunu doldurmaları istenmiştir. Öğrenci Değerlendirme Formu ile ilgili olarak Sosyal Bilgiler Dersi ve Yaratıcı Drama alan uzmanı görüşleri alınarak düzenlenmiştir. Başarıyı destekleyen unsurlar olarak öğrenme, anlama, derse istekle katılma (mutluluk, eğ-

lenme, zevk alma), iletişim, merak ve kalıcılık sözcükleri belirlenmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Uygulanan testlerden elde edilen veriler SPSS programı aracılığıyla değerlendirilmiştir. Deney ve kontrol gruplarının Sosyal Bilgiler dersi “Hep Birlikte” teması ön test ve son test puanlarının karşılaştırılarak Öğrenci başarı düzeyleri arasında fark olup olmadığı, SPSS programı aracılığıyla “t” testi ile yapılarak bulunmuştur.

3. Bulgular Ve Yorumlar

Bu bölümde, uygulanan yöntem sonucunda ulaşılan nicel ve nitel veriler araştırmanın temel amacı dikkate alınarak çözümlenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular iki açıdan değerlendirilmiştir. Araştırmanın nicel alt amacına ilişkin bulgular, oluşturulan tabloda özetlenmiş ve yorumlanmıştır. Nitel verilerin analizi ise belirlenen alt amaca ilişkin boyutlar belirlenerek, “Öğrenci Değerlendirme Formu”ndan içerik analizi yoluyla elde edilen bulgular, öğrenci başarısı açısından değerlendirilmiştir.

3.1. Sosyal Bilgiler Dersi, “Hep Birlikte” Teması, “Gruplar, Kurumlar, Sosyal Örgütler” Öğrenme Alanının Yaratıcı Drama Yöntemi İle İşlenmesinin Öğrencilerin Başarısına Etkisi.

Araştırmanın birinci alt amacı, Sosyal Bilgiler Dersi, “Hep Birlikte” Teması, “Gruplar, Kurumlar, Sosyal Örgütler” öğrenme alanının yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesinin öğrencilerin başarısını nasıl etkilemektedir? biçiminde ifade edilmiştir. Oluşturulan alt amaca ilişkin soru cümlesine yanıt aramak için deney ve kontrol gruplarında yer alan deneklerin son test puanları karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma yapılırken öğrenci başarısı 5 puan üzerinden değerlendirilmiştir.

Tablo 3.1.1. Deney ve Kontrol Gruplarının Son Test Puanlarının Karşılaştırılması

Grup	N	$\bar{X}$	S	df	t	p
Deney	27	4,00	,48038	26	5,790	,000
Kontrol	27	3,22	,57735			

Tablo 3.1.1.’den de görüldüğü gibi, kontrol ve deney gruplarının erişti düzeyi ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($t=5,79$, $p<0,05$). Tabloya göre deney grubunun son test puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{X}=4,00$ iken kontrol grubunun $\bar{X}=3,22$ olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin başarı düzeyini artırmada geleneksel yöntemlere göre daha etkili sonuç verdiği söylenebilir. Deney ve Kontrol gruplarının ön test ve son test aritmetik ortalamalarını ince-

lediğimizde deney grubunun ön testi 2,96 olan aritmetik ortalamasının 4,00'e çıktığı görülürken Kontrol grubunun ön testi 2,81 olan aritmetik ortalamasının 3,22'de kaldığı görülmektedir. Bu sonuçlardan yaratıcı drama yönteminin Sosyal Bilgiler Dersinde "Hep Birlikte" temasının işlenmesinde diğer yöntemlere göre öğrencilerin başarısı üzerinde etkili sonuçlar verdiği görülmektedir. Bu araştırma yalnızca Sosyal Bilgiler Dersi "Hep Birlikte" teması ile sınırlı kalmasına karşın daha önce yapılan farklı araştırmalarda da (15), (16), (17), (18). Yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin başarısı, üzerinde olumlu sonuçlar verdiği görülmüştür.

3.2. Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılmasının, Öğrenci Görüşlerine Etkisi

Yaratıcı drama yönteminin, Sosyal Bilgiler dersinde öğrenci başarısına etkisini ölçmek amacıyla başarı testinin yanında nitel bir ölçme aracı olan "Öğrenci Değerlendirme Formu" kullanılmıştır. Nitel açıdan başarıyı değerlendirmek amacıyla, başarıyı destekleyen unsurlar olarak öğrenme, anlama, derse istekle katılma (mutluluk, eğlenme, zevk alma), iletişim, merak ve kalıcılık sözcükleri belirlenmiştir. Bu form sayesinde yalnızca ürün değil öğrenme sürecinin asıl ögesi olan öğrencilerin görüşlerine dayalı olarak, sürecinde değerlendirilmesine olanak sağlanmıştır. Öğrenci değerlendirme formundan elde edilen veriler içerik analiz türlerinden olan "frekans analizi" ile incelenerek sözcükler ve yüzdeler çıkarılıp, tablolar şeklinde verilmiş ve yorumlanmıştır.

Öğrenci değerlendirme formunda "Hep Birlikte" temasının yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesi önceki yöntemlere göre sizi nasıl etkiledi? Niçin?" sorusuna öğrencilerin verdikleri cevapların analizi sonucu birimlerin görülme sıklığı tablo 3.2.1'de verilmiştir.

Tablo 3.2.1. Öğrencilerin Yaratıcı Drama Yöntemiyle Diğer Yöntemleri Karşılaştırmasına İlişkin Görüşlerinin Sözcük Analizleri

Sözcükler	F	%
Öğrendi	7	25,92
Anladı	6	22,22
Sevdi	5	18,51
Etkilendi	3	11,11
Mutlu	2	7,40
Güzel	2	7,40
Oyun	2	7,40

Öğrenci değerlendirme formundan içerik analizi yoluyla elde edilen bulgulara göre öğrencilerin "Hep Birlikte" temasının yaratıcı drama yöntemiyle işlenmesinden dolayı öğrencilerin diğer yöntemlere oranla daha iyi öğrendikleri, konuyu daha iyi anladıkları ve Sosyal Bilgiler dersini daha çok sevdikleri ve öğrenme sürecinde mutlu oldukları anlaşılmaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde yaratıcı drama yöntemi-

nin öğrencilerin öğrenmesi ve konuyu daha iyi anlamaları açısından etkili bir yöntem olduğu, öğrenme sürecinin asıl öznesi olan öğrenciler tarafından ifade edildiği görülmektedir. Bu görüşler dikkate alındığında yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin başarısına olumlu yönde katkı sunduğu söylenebilir.

Öğrenci değerlendirme formunda “Öğrenme ortamında hangi duyguları yoğun olarak yaşadınız?” sorusuna öğrencilerin verdikleri cevapların analizi sonucu birimlerin görülme sıklığı tablo 3.2.2’de verilmiştir.

Tablo 3.2.2.Öğrenme Ortamında Öğrencilerin Yaşadığı Duygulara İlişkin Sözcük Analizleri

Sözcükler	F	%
Mutlu	14	51,85
Merak	6	22,22
Heyecan	4	14,81
Sevinç	2	7,40
Eğlence	1	3,70

Tablo 3.2.2.’ye göre öğrenciler yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı öğrenme ortamında mutluluk, merak, heyecan ve sevinç duydukları görülmektedir. Bu sonuçlar öğrenme açısından düşünüldüğünde mutlu bir ortamda öğrencilerin derse istekle katılmalarına olanak sağlayacağından etkili bir öğrenme gerçekleştirilebilecektir. Ayrıca merak ve heyecan duyguları öğrencilerin öğrenmeye ilgi ve isteklerini arttıracığından öğrencilerin başarısı açısından önemli sayılacak unsurlar olarak kabul edilebilir. Ayrıca araştırmacının uygulama sürecindeki gözlemlerinde özellikle öğrenme ortamında öğrencilerin ne yapılacağını heyecanla beklemeleri, ilk kendi grubunun canlandırmasını istemesi, canlandırmalara katılmaktan büyük zevk almaları, müzik dinlemekten ve dans etmektan mutluluk duymaları, öğrencilerin yaratıcı drama sayesinde derse karşı oldukça güdülendikleri ve öğrenciler için mutlu bir ortam oluştuğu söylenebilir.

Öğrenci değerlendirme formunda “Arkadaşlarınızla ders süresince ilişkileriniz nasıldı? Diğer derslere göre bir değişme oldu mu?” Sorusuna öğrencilerin verdikleri cevapların analizi sonucu birimlerin görülme sıklığı tablo 3.2.3’de verilmiştir.

Tablo 3.2.3.Öğrencilerin Ders Süresince Yaşadıkları İletişime İlişkin Sözcük Analizleri

Sözcükler	F	%
Anlaştı	9	22,22
Tanıdı	7	18,51
Paylaştı	5	14,81
Konuştu	4	7,40
Geçindi	2	3,70

Tablo 3.2.3’e göre öğrencilerin diğer yöntemlerden farklı olarak yaratıcı dramının

kullanıldığı öğrenme sürecinde arkadaşlarıyla daha iyi anlaştıkları, birbirlerini daha iyi tanıdıkları ve daha çok şey paylaştıkları görülmektedir. Bu yönüyle bakıldığında yaratıcı drama yönteminin öğrenciler arasında daha etkili bir iletişim sağladığı söylenebilir. Öğrenme öğretme sürecinin iletişim süreci olduğu göz önüne alındığında etkili bir iletişim sürecinin öğrencilerin başarısını olumlu yönde etkileyeceği düşünülebilir.

Öğrenci görüşleri incelendiğinde yaratıcı drama yöntemiyle ders işlemek sizi mutlu etti mi? Neden? sorusuna öğrencilerin verdikleri cevapların analizi sonucunun birimlerin görülme sıklığı tablo 3.2.4’de verilmiştir.

Tablo 3.2.4. Öğrencilerin Yaratıcı Drama Yöntemine İlişkin Duygularının Sözcük Analizleri

Sözcükler	F	%
Mutlu	11	40,74
Eğlence	4	14,81
Oyun	4	14,81
Katılım	3	11,11
Merak	3	11,11
Paylaşma	1	3,70
Güzel	1	3,70

Yukarıdaki öğrenci görüşleri incelendiğinde, öğrencilerin yaratıcı drama sürecini bir oyun olarak algıladıkları ve bu yönüyle bu süreçte oldukça mutlu oldukları görülmektedir. Yaratıcı drama her ne kadar oyun ile aynı olmamasına karşın içerisinde oynusu süreçler barındırmasından dolayı öğrencilerin öğrenme sürecinde eğlenmelerini ve zevk almalarına olanak sağlamaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde yaratıcı dramayı öğrencilerin oyun olarak algılamaları olumsuz gibi görünmesine karşın öğrencilerin öğrenme sürecine istekle katılmaları etkili bir öğrenmeye de olanak sağlayabileceğinden öğrencilerin başarısı üzerinde olumlu bir etki bırakabilecektir.

Öğrenci değerlendirme formunda “Yaratıcı Drama yöntemiyle daha iyi öğrendiğinizi düşünüyor musunuz? Niçin?” Sorusuna öğrencilerin verdikleri cevapların analizi sonucunun birimlerin görülme sıklığı tablo 3.2.5.’de verilmiştir.

Tablo 3.2.5. Öğrencilerin Yaratıcı Drama Yöntemi İle Öğrenmeye İlişkin Düşüncelerinin Sözcük Analizleri

Sözcükler	F	%
Öğrenme	11	40,74
Farklı	6	22,22
Kalıcı	5	18,51
Zevkli	3	11,11
Eğlenceli	2	7,40

Tablo 3.2.5’e göre yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı öğrenme sürecinde öğrencilerin çoğunun daha iyi öğrendiği, bu yöntemle ders işlenmesini diğer yöntemlere göre daha farklı buldukları ve öğrendiklerinin daha kalıcı olduğunu belirttikleri

görülmektedir. Öğrenci görüşlerinden elde edilen bu bulgular, öğrencilere uygulanan son test sonuçlarından elde edilen bulguları da destekler niteliktedir. Bu yönüyle bakıldığında yaratıcı drama yönteminin Sosyal Bilgiler dersi Hep Birlikte teması, gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler öğrenme alanında, öğrencilerin öğrenmesi ve başarıları üzerinde önemli katkılar getirdiği söylenebilir.

Öğrencilerin öğrenmesinde etkili olabilecek yaratıcı drama yöntemine Sosyal Bilgiler dersinde yeterli oranda yer verildiğini ve öğretmenler tarafından bu yöntemin etkili bir şekilde kullanıldığını söylemek aşağıdaki bulgular dikkate alındığında oldukça zor görünmektedir.

3.3. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Öğretmen Kılavuzu ve Ders Kitaplarındaki Etkinliklerde Yaratıcı Drama Yöntemine Yer Verilme Durumuna İlişkin Bulgular

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı öğretmen kılavuzu ve ders kitaplarındaki etkinlik örnekleri içerisinde yaratıcı drama yöntemine ne oranda yer verilmektedir?

İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programı öğretmen kılavuzu ve 4.5 sınıfların ders kitaplarında, yaratıcı drama yöntemine ne oranda yer verildiğini saptamak için etkinlikler incelenmiş ve aşağıdaki tabloda verilen bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 3.3.1. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Öğretmen Kılavuzu ve Ders Kitaplarındaki Etkinliklerde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılma Durumu

Öğrenme Alanı	Ünite	Etkinliğin Adı	Sınıf	Yöntem
Kültür ve Miras	Geçmişimi Öğreniyorum	Geçmişin İpuçları	4.Sınıf	Yaratıcı Drama
Bilim, Teknoloji ve Toplum	İyi ki Var	Önemli Telefon Numaraları	4.Sınıf	Yaratıcı Drama
Güç, Yönetim ve Toplum	Bir Ülke, Bir Bayrak	Hükümet Kurma	5.Sınıf	Yaratıcı Drama

Tablodaki araştırma sonuçları (5). Sosyal Bilgiler Öğretim Programı öğretmen kılavuzu ve ders kitaplarındaki etkinlik örneklerinin incelenmesi sonucunda elde edilmiştir.

Tablo 3.3.1.'deki sonuçlar incelendiğinde 4.sınıfta yaratıcı dramaya yalnızca iki etkinlik içinde 5.sınıfta ise yalnızca bir etkinlikte yer verildiği görülmüştür. Bu açıdan bakıldığında öğrenciyi öğrenme sürecine aktif olarak katan ve başarıları üzerinde araştırma sonucunda görüleceği gibi önemli etkisi olan yaratıcı drama yöntemine çok az yer verildiği görülmektedir. Bu yönüyle bir önceki programa göre yaratıcı drama yöntemine yer vermesi açısından olumlu olmasına karşın kullanılan yöntem ve teknikler açısından Sosyal Bilgiler Öğretim Programının yeterli olduğu söylenemez.

4. Sonuç ve Öneriler

Sosyal Bilgiler Dersi “Hep Birlikte” temasının yaratıcı drama yöntemiyle işlenmesi sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır. Uygulamadan elde edilen sonuçlara göre deney ve kontrol gruplarının son test toplam puanları arasında fark olduğu ve bu farkın yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubu lehine olduğu görülmüştür. Bu sonuç dikkate alındığında, yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin, öğrenme düzeyi ve başarıları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu söylenebilir.

Öğrenci değerlendirme formundan içerik analizi sonucu elde edilen nitel verilerde, Sosyal Bilgiler dersi “hep birlikte” teması gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler öğrenme alanında yaratıcı drama yönteminin kullanılmasına ilişkin olarak aşağıdaki verilere ulaşılmıştır.

Yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı öğrenme sürecinde, öğrenciler, diğer yöntemlere göre daha iyi öğrendiklerini, konuyu daha iyi anladıklarını ve Sosyal Bilgiler dersini daha çok sevdiklerini belirtmişlerdir.

Öğrenciler, yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı öğrenme ortamında merak, heyecan ve mutluluk duygularını yoğun olarak yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Yaratıcı dramanın kullanıldığı deney grubunda, arkadaşlarıyla daha iyi anlaşmışları, birbirlerini daha iyi tanıdıkları, daha çok şey paylaştıkları, bu yönüyle öğrenme sürecinde daha etkili bir iletişim ortamı sağlandığı söylenebilir.

Deney grubundaki öğrenciler, öğrenme sürecinde daha iyi öğrendiği ve öğrenmelerinin daha kalıcı olduğu yönünde görüşler belirtmişlerdir.

Araştırma sonucunda elde edilen nitel veriler genel olarak değerlendirildiğinde, yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı deney grubunda öğrencilerin daha iyi öğrendikleri ve konuyu daha iyi anladıkları görülmüştür. Ayrıca, öğrenme sürecinde öğrencilerin merak, heyecan, mutluluk ve derse istek duyma gibi duyguları yoğun olarak yaşadıkları saptanmıştır. Bu sonuçlar dikkate alındığında yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı deney grubu öğrencilerinin, derse ilgi ve isteklerinin yüksek olmasından dolayı başarı düzeylerinin de arttığı söylenebilir. Bu yönüyle bakıldığında araştırma sonucunda elde edilen nitel verilerin, nicel verileri desteklediği görülmektedir.

Ayrıca, deney grubu öğrencileri, yaratıcı drama yönteminin uygulandığı sınıf ortamının arkadaşları ile yan yana oturmalarına ve birlikte grup olarak canlandırma yapmalarına olanak sağladığı için arkadaşları ile daha iyi iletişim kurabildiklerini, grup çalışmaları sayesinde arkadaşlarını daha iyi anladıkları ve birbirleriyle paylaştıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerden elde edilen bu nitel veriler değerlendirildiğinde, öğrencilerin derste mutlu oldukları, yaratıcı drama yöntemi ile daha iyi anladıkları ve öğrenebildikleri anlaşılmaktadır. Özellikle ilköğretim düzeyindeki çocukların yaratıcı drama sayesinde konuları oyun yoluyla öğrenmeleri çocukların gelişim özellikleri düşünüldüğünde önemli görülebilir.

Bu bulgular dikkate alındığında genel olarak yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin başarısı üzerinde önemli sayılabilecek etkisi olduğu söylenebilir. Yaratıcı drama, öğrenimi sıkıcı, durgun, ilgi uyandırmayan ve çekici olmayan bir sınıf ortamından kurtararak, müze ve sergilerle bütünleştirilmesi, öğrenim sürecinin öğrenciler için eğlenceli, ilgi uyandırıcı, katılımcı ve etkili bir eğitsel bir ortama dönüşmesini sağlamıştır. Bu açıdan değerlendirildiğinde bu ortam öğrenciler için hem zevkli hem de onların öğrenmelerinin kalıcı olmasına olanak sağlamıştır. İlköğretimde yer alan Sosyal Bilgiler dersi amacına ve içeriğine uygun şekilde yaratıcı drama gibi aktif öğretim yöntemlerinin etkili bir şekilde kullanılmasıyla öğrencilerin gerek öğrenmesi üzerinde gerekse sosyal, kültürel ve kişilik gelişimleri üzerinde önemli bir işlev görecektir gibi görülmektedir. Elbette bunda, bu dersin içeriğinde birçok sanat dalı ve sanatsal ürünün yer alması yanında, uygulama sürecinin öğrenci yaşantılarına dayalı olarak planlanıp yaratıcı drama gibi aktif öğretim yöntemleriyle birlikte işlenmesinin de önemli bir rolü olduğu görülmektedir.

Araştırmada ortaya çıkan diğer bir bulgu ise Sosyal Bilgiler dersinde yaratıcı drama yöntemine yeterli oranda yer verilmediğidir. Bu sonuç etkili bir öğrenmenin oluşturulmasında oldukça yararlı olacak bir yöntemden yeterince yararlanılmadığını göstermektedir. Bu yönüyle bakıldığında “Sosyal Bilgiler Programında” aktif yöntemlere yer verildiği ifade edilmesine rağmen bunun uygulamaya yeterince yansımadağı görülmektedir.

5. Öneriler

1. Sosyal Bilgiler Dersinde, yaratıcı drama yöntemine daha fazla yer verilmelidir.
2. Sosyal Bilgiler Dersinde, yaratıcı drama ve diğer aktif öğretim yöntemleri karşılaştırılarak öğrenci başarısına etkisi araştırılmalıdır.
3. Sosyal Bilgiler Dersinde, yaratıcı drama yöntem olarak kullanılırken, farklı öğrenme ortamlarına programda daha fazla yer verilmelidir.

5. Kaynakça

1. Sağlamer, E. (1997). *Sosyal Bilgiler. Çağdaş Eğitim.* (232), 5-7, Ankara.
2. Başar, E., Aykaç N. (2005). “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programının Değerlendirilmesi.” *Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu.* Kayseri: Sim Matbaası.
3. Aykaç, N. (2007a). *İlköğretim Programında Yer alan Etkinliklerin Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi (Sinop İli Örneği) Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD),* 8 (2), 19-35. Kırşehir.
4. Aykaç, N. (2007b). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Öğretim Programına Yönelik Öğretmen Görüşleri. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi.* 6 (22), 46-73, Diyarbakır. www. Esosder.org.

5. MEB. (2005a). **İlköğretim Sosyal Bilgiler 4 Öğretmen Kılavuz Kitabı**. İstanbul: Feza Gazetecilik A.Ş.
6. MEB. (2005b). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Kılavuzu**. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
7. San, İ. (2002). “Yaratıcı Drama –Eğitsel Boyutları” **Yaratıcı Drama 1985-1995 Yazılar**. (Edt. H. Ömer Adıgüzel.). Ankara: Naturel Yayınları.
8. Adıgüzel, H. Ömer. (2007). “*Dramada Temel Kavramlar.*” **İlköğretimde Drama** (Edt. Ali Öztürk). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
9. Annarella, L. A. (1992). **Creative Drama in the Classroom**. Washington D.C.: Office of Educational Research and Improvement.
10. Adıgüzel, H.Ö. (2000). Yaratıcı Drama Öğretmeni Yetiştirmenin Önemi ve Gerekliliği. **Eğitim ve Yaşam Dergisi**. (17-18), 5-8, Ankara.
11. Okvuran, A. (1993). *Yaratıcı Drama Eğitiminin Empatik Beceri ve Empatik Eğilim Düzeylerine Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
12. Sağlam, T. (1997). *Eğitimde Drama ve Türk Çocuklarının Ritüel Nitelikli Oyunlarının Eğitimde Dramada Kullanımı*. Yayımlanmamış Doktora Tezi Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
13. Üstündağ, T. (1996a). “*Yaratıcı Drama Eğitim Programının Öğeleri.*” **Eğitim ve Bilim**. 107 (22), 30-37, Ankara.
14. Koç, F. (1999). *Eğitimde Yaratıcı Dramanın Öğrenmeye Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
15. Şimşek, E. A. (2001). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Drama Tekniğinin Kalıcılığının Arttırılmasında Kullanılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilgiler Enstitüsü, İstanbul.
16. Özer, M. (2004). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretiminde, Yaratıcı Drama Yönteminin Demokratik Tutumlara ve Ders Başarısına Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, İzmir.
17. Yalçın, M. (2004). “*İlköğretimde Sosyal Bilgiler Dersinin Yaratıcı Drama Yöntemi İle Verilmesinin Dersin Öğrenilmesine Etkisinin İncelenmesi*”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
18. Üstündağ, T. (2002). “*Temel Eğitimde Drama*”. **Yaratıcı Drama 1985-1995 Yazılar** (Edt. H. Ömer Adıgüzel.). Ankara: Naturel Yayınları.
19. Üstündağ, T. (1996b). *Yaratıcı Dramanın Üç Boyutu*”. **Yaşadıkça Eğitim**. 49, 19-23. Ankara.
20. Karasar, N. (2005). **Bilimsel Araştırma Yöntemi (14.Basım)**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
21. Tavşancıl, E. ve Aslan, A.E. (2001). **Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller İçin İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri**. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.